

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/2/2007

ZASOBY MATERIALNE POLAKÓW I SPOSOBY RADZENIA SOBIE Z TRUDNOŚCIAMI FINANSOWYMI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, STYCZEŃ 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

Mówienie w wywiadzie ankietowym o stanie posiadania i oszczędnościach jest zwykle sprawą trudną. Bardzo wiele osób z nieufnością podchodzi do wszelkich wyznań dotyczących własnych finansów czy stanu majątkowego. Rozmowy o zasobach finansowych wymagają absolutnego zapewnienia anonimowości i poruszania się na dużym poziomie ogólności, tak by wywiad nie zakończył się po prostu odmową odpowiedzi. W naszej ankiecie¹ interesował nas nie tyle stan posiadania, czyli oszacowanie wielkości zasobów finansowych Polaków, ile struktura posiadanych dóbr. Dane zebrane w ciągu wielu lat umożliwiają także prześledzenie, czy coś się zmieniło w tej strukturze, czyli długookresowych zmian w sposobach oszczędzania przez Polaków. Po raz kolejny sondowaliśmy również sposoby radzenia sobie w przypadku pojawienia się trudności finansowych.

STRUKTURA OSZCZĘDNOŚCI I ZMIANY W SPOSOBACH OSZCZĘDZANIA

Wśród wielu form oszczędności i lokat finansowych, które przedstawiliśmy respondentom do wyboru, najbardziej popularne okazuje się posiadanie złotówkowego konta w banku a vista lub ROR-u, deklarowane przez jedną trzecią ankietowanych (34%). Właścicielami kont czy rachunków tego typu nieco częściej są mężczyźni niż kobiety (zob. tabele aneksowe). Najczęściej takie konto mają osoby w wieku od 25 do 54 lat, a także respondenci osiągający więcej niż średnie dochody na osobę w rodzinie i dobrze oceniający własne warunki materialne. Liczba właścicieli takich kont jest największa w dużych miastach, a najmniejsza – na wsi. Odsetek respondentów posiadających tego rodzaju konta jest tym większy, im wyższy jest poziom ich wykształcenia. Wśród osób z wyższym wykształceniem prawie dwie trzecie (64%) ma tego typu konto, a wśród respondentów z wykształceniem podstawowym tylko co ósmy (13%).

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (198) przeprowadzono w dniach 2–5 listopada 2006 roku na liczącej 979 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

Jedna piąta badanych (20%) posiada indywidualne polisy ubezpieczenia na życie, stanowiące drugą pod względem popularności formę oszczędzania. Ten sposób zabezpieczenia finansowego na przyszłość jest również, choć w nieco mniejszym stopniu niż poprzedni, związany z wykształceniem – wśród badanych z wyższym wykształceniem jest czterokrotnie więcej osób posiadających polisę niż wśród najmniej wykształconych. Właściciele polis jest tym więcej, im lepsza sytuacja materialna ankietowanych. W miastach jest ich prawie dwa razy więcej niż na wsi.

Tylko nieco mniej rozpowszechnioną formą oszczędzania są złotówkowe rachunki terminowe (17%). Ich posiadanie jest także związane przede wszystkim z poziomem wykształcenia (wśród osób z wyższym wykształceniem posiadanie tego rodzaju konta deklaruje 42% ankietowanych, wśród mających wykształcenie podstawowe tylko 4%) oraz zasobnością portfela – w najwyższym przedziale dochodowym (powyżej 1200 zł *per capita*) lokaty terminowe ma prawie co trzeci respondent (32%).

W stosunku do lat ubiegłych wyraźnie straciły i nadal tracą na znaczeniu książeczki oszczędnościowe, które obecnie są równie popularne jak inwestowanie w ziemię lub mieszkania (po 10%), a mniej konkurencyjne wobec trzymania oszczędności gotówkowych w domu (11%). Przechowywanie zasobów finansowych w domu najczęściej deklarują osoby młode, do 24 roku życia, a w innym ujęciu – uczniowie i studenci (po 19%) lub pracownicy umysłowi niższego szczebla (23%).

Ogólnie biorąc inwestowanie w nieruchomości jako forma zabezpieczenia finansowego na przyszłość jest obecnie bardziej popularna niż indywidualne ubezpieczenie – poza 10% ankietowanych inwestujących w zakup ziemi lub działek dalsze 10% w podobny sposób traktuje kupowanie mieszkań (w sumie 20%).

Wśród pozostałych form oszczędzania dość rozpowszechnione jest jeszcze posiadanie kosztowności, cennej biżuterii itp. (7%), a także innych wartościowych przedmiotów, np. dzieł sztuki, które w razie potrzeby można spieniężyć (4%). Posiadanie kosztowności i dzieł sztuki jest przede wszystkim domeną ludzi majątnych. Wśród ankietowanych deklarujących najwyższe dochody (powyżej 1200 zł *per capita*) co piąty ma jakiegoś rodzaju kosztowności, a co ósmy – dzieła sztuki. Częstszym niż w innych grupach posiadaniem dzieł sztuki charakteryzują się również osoby z wyższym wykształceniem (10%).

Tabela 1

Czy ma/mają Pan(i)/Państwo jakieś oszczędności lub inne zasoby materialne, które można spieniężyć w razie potrzeby? Czy jest/są to:	Odsetki odpowiedzi twierdzących (według terminów badań)											
	IV '94	IV '95	XI '95	X '96	II '97	X '97	III '99	X '99	X '01	X '02	X '03	XI '06
– książeczka oszczędnościowa	21	14	17	18	19	16	16	16	13	14	12	10
– konto bankowe terminowe w złotych	6	8	11	13	13	15	18	17	19	18	18	17
– konto bankowe a vista w złotych lub ROR	6	7	9	14	13	13	15	19	32	34	27	34
– bony lokacyjne	2	1	2	2	3	2	1	1	1	1	1	2
– walutowe konto bankowe terminowe	6	4	4	3	3	3	2	2	3	3	3	3
– walutowe konto bankowe a vista	6	3	4	3	3	2	2	2	2	2	1	2
– akcje firm notowanych na giełdzie	4	3	2	2	3	4	2	3	3	2	2	3
– obligacje skarbu państwa	2	2	4	4	8	6	2	3	2	2	2	1
– jednostki uczestnictwa w funduszu powierniczym	2	1	1	2	2	1	2	1	3	1	2	3
– indywidualna polisa ubezpieczenia na życie (np. PZU Życie, Amplico Life, Commercial Union)*	-	-	-	-	15	13	15	18	25	24	23	20
– kosztowności	9	8	9	8	7	7	6	7	8	6	8	7
– gotówka (w złotych) w domu	16	11	15	13	14	15	12	7	12	8	13	11
– waluty w domu	3	3	2	3	3	2	2	1	3	2	2	3
– wartościowe przedmioty, które w razie potrzeby można spieniężyć, np. dzieła sztuki lub inne	-	-	-	-	4	-	-	4	3	2	5	4
– pieniądze ulokowane w nieruchomościach, mieszkaniach, które w razie potrzeby można sprzedać	-	-	-	-	11**	-	-	7	9	8	8	10
– pieniądze ulokowane w ziemi (działce budowlanej, rekreacyjnej itp.), które w razie potrzeby można sprzedać	-	-	-	-	-	-	-	9	10	8	10	10
Inne	2	1	1	2	1	2	2	2	0	1	1	1

* W poprzednich sondażach pytaliśmy o ubezpieczenie na życie w ogóle, nie tylko indywidualne. W roku '96 ubezpieczenie takie deklarowało 21% respondentów

** W roku '97 pytaliśmy łącznie o lokaty w ziemi i nieruchomościach

Z długiej perspektywy widać wyraźny spadek znaczenia oszczędności złotówkowych trzymany na książeczkach, a także oszczędności walutowych lokowanych w bankach. W porównaniu z pierwszą połową lat dziewięćdziesiątych, kiedy rozpoczęliśmy nasz pomiar, popularność książeczek oszczędnościowych zmalała o połowę i obecnie jest najniższa w całym dwunastoleciu. W jeszcze większym stopniu (choć była to mniej popularna forma oszczędzania niż książeczki) obniżyła się częstość posiadania przez Polaków kont dewizowych płatnych a vista oraz terminowych. Nieco rzadziej niż w latach dziewięćdziesiątych Polacy trzymają też obecnie gotówkę w domu.

Od roku 1994 niemal sześciokrotnie wzrosła natomiast częstość posiadania kont złotówkowych a vista lub popularnych ROR-ów w bankach. Trzykrotnie częściej niż w połowie lat dziewięćdziesiątych Polacy deklarują też posiadanie lokat złotówkowych terminowych.

W ostatnim okresie częściej niż w latach poprzednich Polacy inwestują w nieruchomości, choć ta forma oszczędzania jest dostępna przede wszystkim dla lepiej sytuowanych. Obecnie częstość deklaracji posiadania mieszkań traktowanych jako inwestycja, czyli możliwych do ewentualnego zbycia, oraz ziemi lub działek jest najwyższa od 1997 roku, odkąd prowadzimy pomiar.

Dziś częściej też niż w latach 1997–1999 Polacy dysponują indywidualną polisą ubezpieczeniową na życie, jednakże częstość tego rodzaju inwestycji jest teraz mniejsza niż w pierwszej połowie obecnej dekady.

Od 1994 roku w strukturze oszczędności Polaków w zasadzie nie zmieniła się ranga inwestycji giełdowych (tylko 3% w porównaniu z 4% sprzed dwunastu lat ma obecnie akcje którejś z giełdowych spółek), a także popularność obligacji skarbu państwa (które swój najlepszy okres miały w 1997 roku) oraz inwestycji w fundusze powiernicze. Nie zmieniła się też w zasadzie częstość deklaracji posiadania kosztowności lub dzieł sztuki.

W porównaniu z latami dziewięćdziesiątymi nieco mniejszy jest obecnie odsetek osób niedysponujących żadnymi oszczędnościami ani lokatami. Portfel inwestycyjny Polaków jest obecnie bogatszy niż w latach dziewięćdziesiątych – więcej badanych niż wówczas deklaruje posiadanie czterech lub więcej rodzajów lokat finansowych z naszej listy.

Tabela 2

Wyszczególnienie dotyczące posiadania oszczędności lub innych zasobów materialnych, które można spieniężyć w razie potrzeby	Wskazania respondentów według terminów badań										
	IV '94	IV '95	XI '95	X '96	X '97	III '99	X '99	X '01	X '02	X '03	XI '06
	w procentach										
Niemający żadnych lokat ani oszczędności	49	58	54	50	50	52	50	38	42	44	43
Dysponujący tylko jedną lokatą finansową	25	23	23	21	26	25	20	24	23	22	23
Dysponujący dwoma rodzajami lokat finansowych	12	7	9	13	12	11	12	16	16	14	14
Dysponujący trzema rodzajami lokat finansowych	7	6	6	8	5	7	9	8	9	7	8
Dysponujący czterema i więcej rodzajami lokat finansowych	7	6	8	10	7	6	9	13	10	13	13

* Do marca '99 badani wybierali spośród czternastu, a od października '99 spośród szesnastu form oszczędzania wymienionych w kwestionariuszu

SPOSOBY RADZENIA SOBIE Z TRUDNOŚCIAMI FINANSOWYMI

Zapytaliśmy też ankietowanych, jak sobie radzą w sytuacji, gdy pojawiają się trudności finansowe i zabraknie im pieniędzy na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. Aby odpowiedzi nie sprowadziły się do uogólnionych ocen, badani zostali poproszeni o odwołanie się do swoich własnych doświadczeń z miesiąca poprzedzającego nasze badanie.

Z uzyskanych deklaracji wynika, że brak pieniędzy w budżecie domowym najczęściej zmuszał ankietowanych do ograniczenia wydatków i rezygnacji z zaspokojenia mniej ważnych potrzeb. Samoograniczenie w wydatkach, czyli oszczędzanie „na wszystkim” jako najczęstsze wyjście z kłopotów i trudnej sytuacji finansowej gospodarstw domowych przywołało prawie dwie trzecie ankietowanych (64%). Niewiele mniej badanych (60%) próbowało ograniczyć wydatki w ten sposób, że rezygnowali z zaspokajania niektórych, mniej ważnych potrzeb lub nie wydawali na takie cele, których realizację – choć z bólem – mogli odłożyć na później. Były to dwa najczęściej stosowane w gospodarstwach domowych sposoby przeczekania kryzysu finansowego.

Zdecydowanie mniej respondentów (16%) w przypadku pojawienia się trudności finansowych zwracało się o pomoc do kogoś z rodziny. Jeszcze mniej badanych w takiej sytuacji sięgało do posiadanych oszczędności, zaciągało pożyczkę u znajomych, w banku lub

miejsu pracy (jeśli mieli taką możliwość) albo też szukało dodatkowego zatrudnienia (po 13%). Tylko nieliczni potrzebujący zdecydowali się zwrócić o pomoc do różnych prywatnych i państwowych instytucji zajmujących się pomocą społeczną czy dobroczynnością (5%).

Tabela 3

Czy w poprzednim miesiącu Pan(i) i Pana(i) gospodarstwo domowe było zmuszone, czy też nie, ze względu na sytuację finansową:	Odsetki odpowiedzi twierdzących (według terminów badań)								
	V '93	IV '94	IV '95	IV '96	X '96	X '97	III '99	X '03	XI '06
– starać się jak najmniej wydawać, ograniczać wydatki	74	85	78	79	77	72	78	79	64
– rezygnować z wydatków na niektóre cele	59	82	77	81	79	73	77	77	60
– prosić o pomoc rodzinę, krewnych	24	22	23	24	26	22	26	25	16
– zaciągać pożyczkę	21	20	24	26	21	25	24	20	13
– podejmować dodatkowe prace zarobkowe	12	19	23	29	25	30	24	26	13
– sięgać do oszczędności gotówkowych	17	17	16	28	22	27	23	23	13
– zwracać się o pomoc do różnych instytucji	9	9	9	11	7	8	10	8	5

W porównaniu z pomiarami realizowanymi w latach poprzednich obecnie widać wyraźne zmniejszenie się popularności wszystkich sposobów radzenia sobie z trudnościami finansowymi. Rezygnację z wydatków na niektóre cele deklaruje mniej ankietowanych niż w roku 2003 (spadek o 17 punktów procentowych). Zmalały odsetki respondentów twierdzących, że mając problemy finansowe starali się jak najmniej wydawać (spadek o 15 punktów), szukali możliwości dodatkowego zatrudnienia (o 13 punktów), sięgali po oszczędności gotówkowe (o 10 punktów). Wreszcie mniej badanych niż przed trzema laty prosiło o pomoc kogoś z rodziny (spadek o 9 punktów) lub też próbowało zaciągnąć pożyczkę (o 7 punktów).

W sumie notujemy zatem znaczny spadek liczby gospodarstw domowych, które w miesiącu poprzedzającym badanie musiały radzić sobie z jakimiś trudnościami finansowymi. Obecnie gospodarstwa domowe ponad jednej czwartej respondentów (28%) nie przeżywają żadnych kłopotów (patrz tab. 4). W porównaniu z deklaracjami sprzed trzech lat jest to wzrost aż o 17 punktów procentowych.

Należy pamiętać, że nasze dane dotyczą tylko miesiąca poprzedzającego sondaż. Sposoby radzenia sobie z trudnościami finansowymi mogą się okresowo zmieniać, zależnie od potrzeb i aktualnych możliwości ich zaspokojenia.

Najpopularniejsze sposoby radzenia sobie z brakiem pieniędzy są, oczywiście, tym częstsze, im gorsze warunki materialne badanych, a także im niższe ich wykształcenie. Z sytuacją materialną powiązana jest też częstość zaciągania pożyczek czy zwracanie się o pomoc do rodziny. Odwrotnie jest w przypadku sięgania do oszczędności – im respondenci są lepiej wykształceni, tym częściej korzystają z takiej możliwości. Osoby z wyższym wykształceniem natomiast zdecydowanie rzadziej niż pozostałe proszą o pomoc rodzinę czy krewnych. Dodatkowe prace zarobkowe częściej niż inni podejmują rolnicy, robotnicy i pracownicy fizyczno-umysłowi, natomiast o pomoc do różnych instytucji zwracają się głównie osoby mniej wykształcone, o najniższych dochodach, żyjące w najgorszych warunkach materialnych.

Tabela 4

Liczba stosowanych sposobów radzenia sobie z trudnościami finansowymi spośród siedmiu wymienionych w kwestionariuszu	Wskazania respondentów według terminów badań	
	X 2003	XI 2006
	w procentach	
Nie było potrzeby stosowania żadnych sposobów	11	28
Stosowano jeden sposób	10	14
Dwa sposoby	27	29
Trzy sposoby	25	18
Cztery sposoby	17	9
Pięć sposobów	8	3
Sześć sposobów	2	1
Stosowano wszystkie siedem sposobów	0	0

Mimo wyraźnej poprawy wskaźników większość badanych w miesiącu poprzedzającym sondaż musiała jednak przewycięzać jakieś trudności finansowe i robiła to najczęściej na kilka sposobów. Niemal połowa ankietowanych (47%) stosowała dwa lub trzy sposoby, a jedna ósma (13%) – cztery i więcej. Prawie tyle samo respondentów (14%) poradziło sobie stosując tylko jeden sposób.

W porównaniu z sytuacją sprzed trzech lat można zauważyć, że obecnie więcej badanych radzi sobie z kłopotami finansowym za pomocą mniejszej liczby sposobów niż wówczas. Większemu odsetkowi gospodarstw domowych niż w 2003 roku wystarczyło

odwołanie się do jednego lub dwóch sposobów, by przezwyciężyć trudności finansowe. Natomiast mniej gospodarstw musiało korzystać z trzech lub więcej dróg wyjścia z trudnej sytuacji. Względna łatwość radzenia sobie obecnie z kryzysem finansowym może oznaczać, że dzisiejsze trudności finansowe są mniejsze i mniej dolegliwe niż te przed trzema laty, a społeczne (w mniejszym stopniu instytucjonalne) zaplecze, do którego rodzina znajdująca się w kłopotach może się odwołać, jest bardziej zasobne niż wówczas.

Deklaracje Polaków składane w końcu minionego roku wskazują na poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych (przynajmniej tej mierzonej stanem oszczędności) w porównaniu z latami dziewięćdziesiątymi. Mniejszy niż wówczas jest obecnie odsetek osób niedysponujących żadnymi oszczędnościami ani lokatami. Portfel inwestycyjny Polaków stał się bogatszy – więcej badanych niż w latach dziewięćdziesiątych posiada cztery lub więcej rodzajów lokat finansowych. Także skala trudności finansowych, choć tego typu kłopoty nadal przeżywa ponad połowa rodzin w Polsce, jest wyraźnie mniejsza niż w latach dziewięćdziesiątych, a także na początku obecnej dekady, i łatwiej jest sobie z nimi poradzić.

Z dłuższej perspektywy widać wyraźny spadek znaczenia oszczędności złotówkowych trzymany na książeczkach, a także oszczędności walutowych lokowanych w bankach. Polacy nieco rzadziej niż w latach dziewięćdziesiątych przechowują obecnie gotówkę w domu. Natomiast zdecydowanie częściej deklarują posiadanie kont złotówkowych a vista, ROR-ów lub lokat złotówkowych terminowych w bankach.

Opracował

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy ma/mają Pan(i)/Państwo jakieś oszczędności lub inne zasoby materialne, które można spieniężyć w razie potrzeby? Czy jest to **konto bankowe a vista (płatne na każde żądanie) w ziótówkach, ROR?**

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	34	66	973
Płeć			
Mężczyźni	37	63	465
Kobiety	31	69	508
Wiek			
18-24 lat	24	76	147
25-34	40	60	176
35-44	39	61	154
45-54	45	55	201
55-64	35	65	131
65 lat i więcej	17	83	163
Miejsce zamieszkania			
Wieś	24	76	359
Miasto do 20 tys.	44	56	133
20-100 tys.	44	56	197
101-500 tys.	28	72	174
501 tys. i więcej mieszk.	48	52	110
Wykształcenie			
Podstawowe	13	87	273
Zasadnicze zawodowe	30	70	257
Średnie	44	56	335
Wyższe	64	36	107
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	60	40	56
Prac. umysł. niż. szczebla	68	32	83
Pracownicy fiz.- umysł.	37	63	89
Robotnicy wykwalifikowani	37	63	97
Robotnicy niewykwalifik.	26	74	33
Rolnicy	39	61	51
Pracujący na własny rach.	67	33	32
Bierni zawodowo			
Renciści	24	76	90
Emeryci	27	73	214
Uczniowie i studenci	27	73	75
Bezrobotni	9	91	115
Gospodynie domowe i inni	34	66	39
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	54	46	133
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	55	45	75
sekt. pryw. poza rolnict.	43	57	194
prywatnym gosp. rolnym	40	60	51
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	21	79	86
301-500	29	71	140
501-900	36	64	228
901-1200	50	50	85
Powyżej 1200 zł	61	39	88
Ocena własnych war. mater.			
Złe	23	77	269
Średnie	35	65	433
Dobre	44	56	269
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	32	68	74
Raz w tygodniu	35	65	470
1-2 razy w miesiącu	26	74	160
Kilka razy w roku	37	63	184
W ogóle nie uczestniczy	36	64	83
Poglądy polityczne			
Lewica	43	57	124
Centrum	34	66	292
Prawica	41	59	299
Trudno powiedzieć	21	79	256

Tabela 2. Czy ma/mają Pan(i)/Państwo jakieś oszczędności lub inne zasoby materialne, które można spieniężyć w razie potrzeby? Czy jest to indywidualna polisa ubezpieczenia na życie, np. PZU-Życie, Amplico Life, Commercial Union?

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	20	80	972
Płeć			
Mężczyźni	20	80	465
Kobiety	21	79	507
Wiek			
18-24 lat	15	85	148
25-34	22	78	176
35-44	25	75	154
45-54	26	74	201
55-64	21	79	131
65 lat i więcej	11	89	161
Miejsce zamieszkania			
Wieś	14	86	360
Miasto do 20 tys.	24	76	133
20-100 tys.	25	75	197
101-500 tys.	22	78	172
501 tys. i więcej mieszk.	26	74	110
Wykształcenie			
Podstawowe	9	91	273
Zasadnicze zawodowe	19	81	257
Średnie	26	74	335
Wyższe	36	64	107
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	38	62	56
Prac. umysł. niż. szczebla	35	65	83
Pracownicy fiz. - umysł.	22	78	89
Robotnicy wykwalifikowani	21	79	97
Robotnicy niewykwalifik.	12	88	33
Rolnicy	15	85	51
Pracujący na własny rach.	50	50	32
Bierni zawodowo			
Renciści	16	84	89
Emeryci	16	84	214
Uczniowie i studenci	11	89	76
Bezrobotni	11	89	115
Gospodynie domowe i inni	27	73	39
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	32	68	133
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	22	78	75
sekt. pryw. poza rolnict.	28	72	194
prywatnym gosp. rolnym	14	86	51
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	15	85	86
301-500	14	86	140
501-900	19	81	228
901-1200	29	71	85
Powyżej 1200 zł	37	63	88
Ocena własnych war. mater.			
Złe	13	87	269
Średnie	19	81	433
Dobre	30	70	269
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	24	76	74
Raz w tygodniu	20	80	470
1-2 razy w miesiącu	16	84	160
Kilka razy w roku	23	77	184
W ogóle nie uczestniczy	22	78	83
Poglądy polityczne			
Lewica	29	71	124
Centrum	19	81	292
Prawica	24	76	298
Trudno powiedzieć	14	86	257

Tabela 3. Czy ma/mają Pan(i)/Państwo jakieś oszczędności lub inne zasoby materialne, które można spieniężyć w razie potrzeby? Czy jest to **konto bankowe terminowe w złotych**?

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	17	83	974
Płeć			
Mężczyźni	19	81	465
Kobiety	15	85	509
Wiek			
18-24 lat	16	84	148
25-34	23	77	176
35-44	23	77	154
45-54	23	77	201
55-64	8	92	131
65 lat i więcej	4	96	163
Miejsce zamieszkania			
Wieś	12	88	360
Miasto do 20 tys.	17	83	133
20-100 tys.	22	78	197
101-500 tys.	13	87	174
501 tys. i więcej mieszk.	26	74	110
Wykształcenie			
Podstawowe	4	96	274
Zasadnicze zawodowe	15	85	257
Średnie	20	80	335
Wyższe	42	58	107
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	42	58	56
Prac.umysł.niż.szczebła	34	66	83
Pracownicy fiz.- umysł.	16	84	89
Robotnicy wykwalifikowani	20	80	97
Robotnicy niewykwalifik.	6	94	33
Rolnicy	26	74	51
Pracujący na własny rach.	35	65	32
Bierni zawodowo			
Renciści	7	93	90
Emeryci	9	91	214
Uczniowie i studenci	17	83	76
Bezrobotni	10	90	115
Gospodynie domowe i inni	4	96	39
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	27	73	133
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	30	70	75
sekt. pryw. poza rolnict.	23	77	194
prywatnym gosp. rolnym	26	74	51
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	6	94	86
301-500	8	92	140
501-900	17	83	228
901-1200	23	77	85
Powyżej 1200 zł	32	68	88
Ocena własnych war. mater.			
Złe	9	91	269
Średnie	14	86	434
Dobre	29	71	269
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	17	83	74
Raz w tygodniu	17	83	471
1-2 razy w miesiącu	16	84	160
Kilka razy w roku	18	82	184
W ogóle nie uczestniczy	15	85	83
Poglądy polityczne			
Lewica	18	82	124
Centrum	20	80	292
Prawica	20	80	299
Trudno powiedzieć	9	91	257

Tabela 4. Czy ma/mają Pan(i)/Państwo jakieś oszczędności lub inne zasoby materialne, które można spieniężyć w razie potrzeby? Czy jest to **książeczka oszczędnościowa**?

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	10	90	971
Płeć			
Mężczyźni	11	89	465
Kobiety	9	91	507
Wiek			
18-24 lat	9	91	147
25-34	7	93	175
35-44	13	87	154
45-54	10	90	201
55-64	12	88	131
65 lat i więcej	11	89	163
Miejsce zamieszkania			
Wieś	8	92	359
Miasto do 20 tys.	11	89	133
20-100 tys.	12	88	195
101-500 tys.	8	92	174
501 tys. i więcej mieszk.	15	85	110
Wykształcenie			
Podstawowe	8	92	273
Zasadnicze zawodowe	10	90	257
Średnie	10	90	335
Wyższe	16	84	106
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	21	79	56
Prac.umysł.niż.szczebła	11	89	83
Pracownicy fiz.- umysł.	9	91	89
Robotnicy wykwalifikowani	9	91	97
Robotnicy niewykwalifik.	9	91	33
Rolnicy	16	84	51
Pracujący na własny rach.	9	91	32
Bierni zawodowo			
Renciści	8	92	90
Emeryci	13	87	214
Uczniowie i studenci	9	91	75
Bezrobotni	4	96	113
Gospodynie domowe i inni	4	96	39
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	12	88	133
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	12	88	75
sekt. pryw. poza rolnict.	11	89	194
prywatnym gosp. rolnym	14	86	51
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	3	97	86
301-500	4	96	140
501-900	10	90	228
901-1200	17	83	85
Powyżej 1200 zł	22	78	88
Ocena własnych war. mater.			
Złe	6	94	269
Średnie	10	90	433
Dobre	15	85	268
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	19	81	74
Raz w tygodniu	11	89	470
1-2 razy w miesiącu	10	90	159
Kilka razy w roku	7	93	184
W ogóle nie uczestniczy	7	93	83
Poglądy polityczne			
Lewica	10	90	124
Centrum	10	90	291
Prawica	12	88	299
Trudno powiedzieć	8	92	256

Tabela 5. Czy ma/mają Pan(i)/Państwo jakieś oszczędności lub inne zasoby materialne, które można spieniężyć w razie potrzeby? Czy jest to **gotówka (w złotych) w domu?**

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	11	89	971
Płeć			
Mężczyźni	13	87	463
Kobiety	10	90	507
Wiek			
18-24 lat	19	81	148
25-34	12	88	176
35-44	15	85	154
45-54	10	90	200
55-64	9	91	131
65 lat i więcej	5	95	161
Miejsce zamieszkania			
Wieś	11	89	360
Miasto do 20 tys.	11	89	133
20-100 tys.	14	86	197
101-500 tys.	9	91	171
501 tys.i więcej mieszk.	14	86	110
Wykształcenie			
Podstawowe	6	94	273
Zasadnicze zawodowe	10	90	256
Średnie	17	83	335
Wyższe	12	88	107
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	9	91	56
Prac.umysł.niż.szczebła	23	77	83
Pracownicy fiz.- umysł.	17	83	89
Robotnicy wykwalifikowani	16	84	96
Robotnicy niewykwalifik.	8	92	33
Rolnicy	15	85	51
Pracujący na własny rach.	17	83	32
Bierni zawodowo			
Renciści	6	94	89
Emeryci	6	94	214
Uczniowie i studenci	19	81	76
Bezrobotni	5	95	115
Gospodynie domowe i inni	5	95	39
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	15	85	133
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	12	88	75
sekt. pryw. poza rolnict.	19	81	192
prywatnym gosp. rolnym	12	88	51
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	7	93	86
301-500	7	93	139
501-900	10	90	228
901-1200	12	88	85
Powyżej 1200 zł	18	82	88
Ocena własnych war. mater.			
Złe	6	94	269
Średnie	10	90	431
Dobre	20	80	269
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	7	93	74
Raz w tygodniu	13	87	470
1-2 razy w miesiącu	9	91	160
Kilka razy w roku	10	90	183
W ogóle nie uczestniczy	13	87	83
Poglądy polityczne			
Lewica	8	92	124
Centrum	13	87	291
Prawica	13	87	298
Trudno powiedzieć	9	91	257

Tabela 6. Czy ma/mają Pan(i)/Państwo jakieś oszczędności lub inne zasoby materialne, które można spieniężyć w razie potrzeby? Czy są to **pieniądze ulokowane w nieruchomościach, mieszkaniach, które w razie potrzeby można sprzedać?**

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	10	90	971
Płeć			
Mężczyźni	9	91	463
Kobiety	10	90	507
Wiek			
18-24 lat	3	97	148
25-34	15	85	176
35-44	12	88	154
45-54	12	88	200
55-64	5	95	131
65 lat i więcej	9	91	161
Miejsce zamieszkania			
Wieś	9	91	360
Miasto do 20 tys.	9	91	133
20-100 tys.	16	84	197
101-500 tys.	6	94	171
501 tys. i więcej mieszk.	5	95	110
Wykształcenie			
Podstawowe	5	95	273
Zasadnicze zawodowe	10	90	256
Średnie	9	91	335
Wyższe	21	79	107
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	26	74	56
Prac. umysł. niż. szczebla	17	83	83
Pracownicy fiz.- umysł.	4	96	89
Robotnicy wykwalifikowani	12	88	96
Robotnicy niewykwalifik.	13	87	33
Rolnicy	18	82	51
Pracujący na własny rach.	23	77	32
Bierni zawodowo			
Renciści	6	94	89
Emeryci	7	93	214
Uczniowie i studenci	1	99	76
Bezrobotni	4	96	115
Gospodynie domowe i inni	9	91	39
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	17	83	133
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	12	88	75
sekt. pryw. poza rolnict.	12	88	192
prywatnym gosp. rolnym	18	82	51
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	7	93	86
301-500	4	96	139
501-900	12	88	228
901-1200	11	89	85
Powyżej 1200 zł	22	78	88
Ocena własnych war. mater.			
Złe	6	94	269
Średnie	7	93	431
Dobre	17	83	269
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	6	94	74
Raz w tygodniu	10	90	470
1-2 razy w miesiącu	10	90	160
Kilka razy w roku	10	90	183
W ogóle nie uczestniczy	11	89	83
Poglądy polityczne			
Lewica	15	85	124
Centrum	8	92	291
Prawica	11	89	298
Trudno powiedzieć	7	93	257

Tabela 7. Czy ma/mają Pan(i)/Państwo jakieś oszczędności lub inne zasoby materialne, które można spieniężyć w razie potrzeby? Czy są to **pieniądze ulokowane w ziemi, np. działce budowlanej, rekreacyjnej itp., które w razie potrzeby można sprzedać?**

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	10	90	971
Płeć			
Mężczyźni	12	88	463
Kobiety	9	91	507
Wiek			
18-24 lat	5	95	148
25-34	16	84	176
35-44	13	87	154
45-54	11	89	200
55-64	9	91	131
65 lat i więcej	5	95	161
Miejsce zamieszkania			
Wieś	14	86	360
Miasto do 20 tys.	8	92	133
20-100 tys.	11	89	197
101-500 tys.	5	95	171
501 tys. i więcej mieszk.	10	90	110
Wykształcenie			
Podstawowe	6	94	273
Zasadnicze zawodowe	9	91	256
Średnie	11	89	335
Wyższe	21	79	107
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	24	76	56
Prac. umysł. niż. szczebla	10	90	83
Pracownicy fiz.- umysł.	5	95	89
Robotnicy wykwalifikowani	18	82	96
Robotnicy niewykwalifik.	0	100	33
Rolnicy	30	70	51
Pracujący na własny rach.	30	70	32
Bierni zawodowo			
Renciści	7	93	89
Emeryci	7	93	214
Uczniowie i studenci	4	96	76
Bezrobotni	3	97	115
Gospodynie domowe i inni	10	90	39
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	14	86	133
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	15	85	75
sekt. pryw. poza rolnict.	13	87	192
prywatnym gosp. rolnym	27	73	51
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	6	94	86
301-500	6	94	139
501-900	13	87	228
901-1200	14	86	85
Powyżej 1200 zł	22	78	88
Ocena własnych war. mater.			
Złe	6	94	269
Średnie	9	91	431
Dobre	17	83	269
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	7	93	74
Raz w tygodniu	12	88	470
1-2 razy w miesiącu	11	89	160
Kilka razy w roku	7	93	183
W ogóle nie uczestniczy	6	94	83
Poglądy polityczne			
Lewica	12	88	124
Centrum	10	90	291
Prawica	12	88	298
Trudno powiedzieć	7	93	257